

HET VOORKOMEN VAN HUISZWALUWNESTEN IN 1991
IN HET GOOI EN OMSTREKEN

Dick A. Jonkers

Inleiding.

Voor de veertiende achtereenvolgende keer werden de nesten van Huiszwaluwen in alle gemeenten binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep opgespoord en genoteerd. Daar bleef het niet bij. In een samenwerkingsproject met Vogelbescherming werden in Kortenhoef kunstnesten opgehangen. Andere plaatsen in Nederland waar dit gebeurde waren Hoge en Lage Zwaluwe, Spaarnwoude en Ens. Doel van dit project is om na te gaan of het mogelijk is de stand van de Huiszwaluw te verhogen door het ophangen van kunstnesten. Uitgangspunt is dat gebrek aan nestmateriaal een van de oorzaken van de verdwijning of achteruitgang is. In het buitenland zijn door deze werkwijze te volgen goede resultaten geboekt. Corrie van der Baan selecteerde de woningen voor de kunstnesten, zorgde voor toestemming van de bewoners en controleerde de nesten in het broedseizoen. Ab Grobbe zette zich in voor het ophangen.

De Huiszwaluw en het weer.

Het koude en natte voorjaar stimuleerde de Huiszwaluwen niet tot nestelactiviteiten. Op enkele plaatsen verdwenen zij zelfs voor een tijdje om later alsnog terug te keren. Dit voorjaar was er dus wel vochtig materiaal om een nest van te bouwen. Door de lage temperaturen was de insektenactiviteit gering, wat de conditie van de vogels negatief beïnvloed zal hebben. Elders in ons land werd dan ook geconstateerd dat de Huiszwaluwen na enige tijd weer verdwenen, maar uiteindelijk toch nog terugkeerden. Toen het weer in de loop van juni begon te verbeteren nam het aantal paren dat nesten bouwde toe. De late start van het broedseizoen was er de oorzaak van dat er zeer weinig vervolgsels waren.

Kunstnesten.

De bezetting van de in 1990 opgehangen 24 kunstnesten in Kortenhoef was boven verwachting. Waren er vorig jaar nog maar zes bezet, dit jaar liep het aantal op tot twaalf. Van dedit jaar in het kader van het proefproject met Vogelbescherming in Kortenhoef opgehangen 70 kunstnesten was er niet een bezet. Dit is nog geen reden om te wanhopen en de proef als mislukt te beschouwen. Ervaringen in het buitenland wijzen erop dat het jaren kan duren voordat de nesten in gebruik worden genomen. Na circa drie jaren kregen de Huiszwaluwen belangstelling om er te gaan nestelen. Het onmiddellijke succes van de in het vorig jaar opgehangen nesten mag dan ook niet als maatgevend worden beschouwd. De nesten werden trouwens gemonteerd op plaatsen waar in 1989 volop gebroed was en bovendien een kleine kolonie aanwezig was.

Aantallen.

Aan de gegevens over de periode waarin geteld werd, was te merken dat de medewerkers rekening hadden gehouden met het late broedseizoen. Een aantal ervan herhaalde in de periode juli/augustus de tellingen om na te gaan of er nog nesten waren bijgebouwd. Het aantal gevonden nesten bedroeg 718 (1990: 739). In hoeverre deze lichte afname veroorzaakt is door de weersomstandigheden zal wel nooit te achterhalen zijn. Een complex van factoren heeft invloed op populatiedynamische ontwikkelingen en het weer is er daar een van. Daarnaast speelt ook de telaktiviteit een rol. In Nederhorst den Berg werd vorig jaar niet geteld. Achteraf is gebleken dat de aantallen in Hilversum en Bussum op dezelfde lokatie geteld zijn. Waarschijnlijk is dat al jaren zo. Deze fout kwam aan het licht doordat sinds twee jaar formulieren worden verwerkt, waarop de exacte nestlokaties moeten worden vermeld. Voortaan zal, om vergissingen in de toekomst te voorkomen, de naam van deze lokatie als Bussum (gemaal Karnemelksloot) in het gemeente-overzicht worden vermeld.

De 'verdwenen' kolonie van Huizen is opnieuw gevonden. Sinds enkele jaren jaagden in de broedtijd bij het surfstrand enkele tientallen exemplaren. Naspeuringen in de aanliggende wijk Huizermaat-Noord leverden geen positieve resultaten op. Tot in 1990 na het broedseizoen op een volkomen onverwachte plaats in de wijk Huizermaat-West + 25 nesten werden gevonden. Dit jaar bevonden zich op die plaats 30 nesten. In de rest van de wijk werden nog 27 nesten aangetroffen. Samen met elders in de gemeente gebouwde nesten was Huizen dit jaar goed voor ruim zestig nesten (tabel 1).

Broedlokaties.

Een groot aantal tellers benutte de mogelijkheid om aan te geven waar de Huiszwaluwen hun nesten hadden gebouwd. Op deze wijze werden gegevens van 583 nesten verkregen.

Tabel 1.

Aantallen nesten van Huiszwaluwen per gemeente in 1991 () = 1990.

Muiden/Muiderberg	173	(219)
Weesp	35	(32)
Nigtevecht	8	(9)
Nederhorst den Berg	27	(?)
Vreeland	41	(43)
Loenen	21	(25)
Nieuwersluis	18	(18)
Naarden	51	(54)
Bussum (gemaal Karn.sloot)	24	(19)
Ankeveen	16	(20)
's-Graveland	39	(30)
Kortenhoef	57	(93)
Loosdrecht	46	(47)
Hilversum	24	(19)
Hollandse Rading	5	(6)
Huizen	63	(8)
Blaricum	23	(25)
Eemnes	13	(15)
Eemdijk	56	(45)
Eembrugge	2	(1)

Het merendeel van de nesten bevond zich aan huizen binnen de bebouwde kom (255). Boerderijen scoorden met in totaal 124 nesten ook vrij hoog, evenals vrij staande woonhuizen (110). In Eemdijk bleken nogal wat oude huisjes te zijn gesloopt. Tot nu toe heeft dit nog geen consequenties gehad, maar bij voortzetting van een dergelijke activiteit zijn deze wel te verwachten. Nieuwe in de plaats daarvan gebouwde woningen kunnen ongeschikt zijn. In Muiden werd een nest gevonden aan een boerderij, ingeklemd tussen de later gebouwde huizen. Ook werden 30 nesten aan kazernes gevonden, in dit geval binnen de vesting Naarden. In Breda zitten al vele jaren nesten aan kazernes. De aantallen daar lopen nu al jaren achtereen sterk terug (Veenhuizen 1986). Het gemaal aan de Karnemelksloot bij Bussum herbergde dit jaar 24 nesten. Van jaar tot jaar zijn er wel verschillen, die echter nog niet op afname wijzen. Evenals vorig jaar waren de nesten aan het gemaal bij de Keverdijkse polder weer verwijderd. Komende winter zal contact worden opgenomen met het waterschap om deze ongewenste handeling te laten beëindigen. Aan schuren werden 22 nesten gevonden. De enige fabriek die door Huiszwaluwen tot broedplaats was verkozen was die van Quest International in Naarden. Deze broedplaats is al heel lang bezet. Ondanks de zeer sterke voorkeur voor het bevestigen van het nest aan een lichte ondergrond was er dit jaar in Weesp een lokatie waar het nest onder een kap met een donkere ondergrond was gebouwd.

Koloniegrootte.

Ten opzichte van vorig jaar was het aantal vestigingen (218) iets groter dan vorig jaar. Iets minder dan de helft bestond uit één nest; het aantal met twee tot vijf nesten was 43%. Er waren vijftien lokaties met 6-10 nesten, zeven met 11-25 nesten en één met 26-50 nesten. Dit was dezelfde lokatie als het vorig jaar aan het dijkhuis in de Noordpolder tussen Muiderberg. De verspreiding over het gebied was vrijwel gelijk aan die van 1990 (Jonkers 1990).

Aan de tellingen werd dit jaar door de volgende personen meegewerkt:

F.A.van den Akker, I.van den Akker-Karsemeyer, Y.Bosman, A.S. en W.L.Driessen, N.Dwars, L.J.Dwars-van Achterbergh, J.Gouw, H.Hardon, R.Hofmeester, F.A.van Klaveren, N.A.Klippel, W.Langendorff, J.M.F.Meulman, J.Meyer, L.Mudde, M.van der Pol, K.Pranger, H.W.Reddingius-Schreuder, J.Rouhof-Nagel, J.Terlouw en A.P.Vermeule.

Bij deze dank aan bovengenoemden.

Geraadpleegde literatuur:

Jonkers, D.A. 1990, Huiswaluwnesten in het Gooi en Omstreken in 1990. De Korhaan 24 (4) 100-103.

Veenhuizen, W. 1986. De Huiswaluw in de provincie Noord-Brabant. Het Vogeljaar 34 (4/5) : 187-195.

